

Dicționar marinăresc

A

Abandon 1. Părăsire forțată a navei care nu mai poate fi salvată; 2. Renunțare, de către armator, la navă și caric în favoarea asiguratorului.

Aborda 1. A veni cu bordul navei lângă cheu, ponton, geamandură de acostare sau lângă altă navă. 2. A lovi, cu nava, altă navă sau un obstacol de navigație (dig, geamandură, epavă, ponton, cheu, baliză). 3. A ajunge cu ambarcațiunea la mal (țârm, coastă).

Accident *nautic* = eveniment întâmplător, imprevizibil și nedorit, apărut la bordul unui mijloc de navigație; ex : abordajul, punerea pe uscat, incendiul, gaura de apă.

Acosta A manevra un mijloc de navigație pentru a fi legat de cheu, de coastă, de ponton, geamandură.

Acostare 1. *A veni la* = a face manevra pentru a aduce și alege un mijloc de navigație cu bordul sau cu pupa la dană, la geamandură. 2. *Manevră de* = totalitate a activităților echipajului pentru a aduce nava, șlepul etc. la dană, la coastă, la ponton. 3. *Mijloc de / și de legare* = asamblu de piese și instalații necesare ancorării sau legării navei la geamandură, cheu.

Acvatoriu Întindere de apă delimitată precis, fie natural prin linia costei, fie prin natural prin linia coastei, fie prin construcții hidrotehnice; ex : golf, radă, lac, baie, bazin portuar, port, mare, ocean. 1. *cu hulă accentuată* = întindere de apă unde hula se manifestă 2. *maree* = întindere de apă unde se manifestă sistematic fenomenul de maree. 3. *protejat* = întindere de apă unde nu există valuri mari, bancuri de nisip, stânci aproape de suprafață, vânturi puternice, curenți intenși de apă – ceea ce oferă bune posibilități pentru ancoraj.

Amara A așeza. A fixa sau a lega un obiect sau o instalație de la bord, pentru a-i împiedica deplasarea pe timp de mare agitată.

Amarare Acțiune a echipajului de a imobiliza obiectele sau instalațiile de la bord, fie legându-le sau așezându-le în locașuri speciale ori pe suporturi de forma literelor U și V, numiți cavaletți, fie blocându-le cu stope sau boțuri de amara

Ambarca 1. A aduce la bord oameni, materiale care urmează a fi transportate pe apă. 2. A lua apă, din cauza hulei sau furtunii, cu prova („nava a. cu prova”) sau cu bordul. Îmbarca.

Ambarcare 1. Manevra de a 2. Durată de timp petrecută în echipaj. 3. Retribuția suplimentară a celor ambarcați. *Ordin de* = document nautic care atestă cantitatea fiecărui lot de marfă, mărcile de identificare etc; se întocmește și se avizează prin semnătură de către secundul navei.

Ambarcațiune Mic mijloc de navigație, propulsat cu rame, cu vele sau cu motor, folosit pentru agrement, pentru pescuit, pentru sport și pentru a transporta oameni și

materiale în număr și cantități mici. La contruirea corpului **a.** se folosește unul dintre următoarele materiale : metal, mase plastice, fibre de sticlă, lemn, cauciuc, pânză cauciucată. Ex. de **a.** : lotcă, pui, iolă etc. **A. cu motor** = **a.** propulsată cu ajutorul motorului. **A. cu rame** = **a.** propulsată cu ajutorul ramelor. **A. cu vele** = **a.** propulsată cu ajutorul velor. **A. de agrement** = **a.** destinată plimbărilor de agrement. **A. de salvare** = **a.** cu chesoane de aer, cu centuri de salvare, cu mijloace de semnalizare, de subzistență și de propulsie; chesoanele de aer permit plutirea chiar în cazul umplerii. **a.** cu apă. **A. fără deplasament** = **a.** cu pernă de aer sau cu aripi portante. **A. sportivă** = barcă ușoară, propulsată cu vele, cu rame (vâsle) sau cu motor, destinată activităților sportive specifice. Ex. iolă, schif, F.D., caiac etc.

Ambarda (Despre nave). A schimba pe neașteptate drumul, din cauza acțiunii vântului în rafale și a curenților acvatici puternici. (*a lua mascadă*).

Amonte *A naviga în a.* = a naviga împotriva curentului, spre izvoare. *În a.* = în susul apei, către izvoare, contra curentului.

Ancora 1. A imobiliza în acvatoriu un corp plutitor, un mijloc de navigație, o geamandură, o baliză etc. 2. (Despre o persoană). A se stabili într-un loc (echipaj, port, oraș).

Ancorot Ancoră mică, alcătuită din traversă, fus și mai multe brațe fixe, destinată ambosării mijloacelor de navigație, precum și imobilizării ambarcațiunilor.

Andoca A aduce și a ridica un mijloc de navigație pe suportii docului, pentru control la carenă, pentru reparații și pentru întreținere. Cuvinte derivate : *andocare, andocat*.

Ansa Acvatoriu de dimensiune mică, adăpostit și limitat de plajă cu nisip sau cu pietriș.

Anteport Acvatoriu la gura portului. *Avanport*.

Apel *A. de primejdie* = mesaj prin care de la bordul unei nave se solicită ajutor din afară prin intermediul stației radio, al semnalelor luminoase, pavilioanelor de brațe și de saulă.

Apendice 1. Element sau dispozitiv ce iese în afara carenei; ex. tunel port-elice, cârmă, chilă de rului etc. 2. Fâșie alungită de țărm care înaintază în mare.

Apuntament Construcție sub formă de platformă (punte) lângă apă, destinată să înlesnească acostarea mijloacelor mici de navigație. *debarcader*.

Apupa (Despre navă). A se afunda cu pupa în apă mai mult decât cu prova și a rămâne astfel până la înlăturarea cauzei. Cuvinte derivate : *apupare, apupat*.

Arbora 1. A înălța la catarg (arbore) la vergă sau la pic unul sau mai multe pavilioane, una sau mai multe figuri de semnalizare. 2. A instala catargele (arborii) unui mijloc de navigație. A **a. pavoazul** = a ridica și a prinde, la arbori sau la catarge, cu prilejul sărbătorilor naționale, fie pavilioanele de salbă (drapele colorate diferit), înșirate într-o anumită ordine, fie ghirlanda de iluminat.

Arboradă Totalitate a arborilor (catargelor), vergilor, ghiurilor, picurilor, trangoanelor și bastoanelor de la bord. **A. bogată** = **a.** cu multe elemente. *În a.* = deasupra punții, pe catarg.

Arboret Partea de sus a catargului, terminată cu o piesă rotunjită numită *măr*.

Aripă 1. Velă suplimentară îngustă și prinsă de vârful vergii velierului aflat în marș, pe vreme frumoasă (cu vânt slab, vânt dinapoia traversului sau din pupa). *Bonetă*. 2. Element component al corpului de navă, situat în zona carenei și destinat să asigure portanță și rezistență mică la înaintarea navei.

Artimon *Velatura a.* = totalitatea velelor arborate la **a.**

Asietă Poziție a planului de bază al navei față de planul orizontal. **A. de marș** = poziție a planului de bază al navei sau a planului de plutire față de planul orizontal, respectiv față de suprafața apei, pe timpul deplasării navei; când nava este aprobată, afundându-se mai mult, crește forța de rezistență apei, ceea ce determină micșorarea vitezei de deplasare. **A. normală** = poziție a navei când planul de plutire se confundă sau este paralel cu suprafața apei, nava fiind afundată cu prova și cu pupa; astfel spus, nava nu este nici aprobată, nici apupată.

A. de vergă = parâmbă agățată de vergă, servind marinarilor să urce la bord sau să coboare în barca aflată la apă.

Ață **A. de velă** = fie vegetal subțire, servind pentru cusături sau pentru patronări.

Aval *În a.* = în josul apei; în sensul curentului de apă; spre vărsare. *A naviga în a.* = a naviga spre vărsare, în sensul curentului de apă.

Avarie Defecțiune de mari proporții la corpul navei, la instalațiile sau aparatura bordului. *Grup de a.* = marinari de diferite specialități, constituiți într-o grupă destinată să localizeze și să înlăture o gaură de apă, un incendiu etc.

B

Babord Partea stângă a unui mijloc de navigație, privit dinspre pupa spre prova. *A da b. (stânga)* = a manevra un mijloc de navigație pentru a trece cu babordul în dreptul unui reper (navă, geamandură)

Balansină Parâmbă (frânghie sau cablu) având destinația să amortizeze balansul elementelor de arboradă și să le susțină. **B. bigii** = parâmbă care face legătură între vârful bigii și arborele (catargul) din imediata apropiere. **B. catargului** = parâmbă care unește vârful a două catarge de la bord. **B. vergii** = parâmbă prinsă cu un capăt de catarg, iar cu celălalt de vârful vergii, care se numesc verfafori. **B. de ghiu (tangon, pic)** = parâmbă care susține de vârf ghiul (tangonul sau picul).

Balustradă Construcție care împrejmuiește puntea, scările, schelele, platformele, pasarelele etc. ale unui mijloc de navigație; este alcătuită din stâlpi (bastoane verticale, lungi de cca 1 m) legați între ei prin bare, lanțuri sau prin parâme; are

destinația de a împiedica oamenii și materialele să cadă în afara bordului. **B. de punte** = balustradă care împrejmuește puntea. **B. teugii** = balustrada care mărginește puntea numită teugă. *Baston de b.* = element (bară sau stâlp) vertical din compunerea **b.**

Bandă (Despre un mijloc de navigație). A (se) înclina temporar într-un bord, apoi în celălalt, sub influența valurilor, a vânturilor, a manevrării unor greutateți către borduri sau ca urmare a întoarcerii bruște. *Nava se b.* = nava se înclină alternativ în borduri.

Bandulă Dispozitiv format dintr-o pară de lemn, agățată de o saulă (frânghie subțire) lungă, al cărei cap liber se prinde la parâma de legare a navei; para **b.** se aruncă în locul dorit sau unde este necesar să fie trasă parâma de legare a navei. *A bate b.* = a arunca, **b. Ferește b. !** = Atenționare a celor din jur în momentul în care se aruncă **b.** *Pistol de b.* = dispozitiv care permite aruncarea **b.** precis și la distanță.

Bigă Dispozitiv de manevrat, la bord, greutateți, ambarcațiuni, piese, marfă, vergi. Este alcătuită din : arbore, grindă, scribeți (raiuri) și parâmă.

Bordaj Înveliș al corpului unei nave sau al oricărui mijloc de navigație.

Materialele folosite pentru confecționarea **b.** : lemn, metal, fibră de sticlă, mase plastice, cauciuc, piei, coajă de copac, placaj, materiale mixte sau cu inserție. **B. compact** = **b. întreg**, adică alcătuit dintr-o singură bucată. **B. exterior** = parte exterioară

Boț Bucata scurta de parâma sau de lanț pentru legarea unei parâme sau a unui lanț aflat sub tracțiune

Boța A imobiliza o parâma sau un lanț cu brațul pentru a-i fixa partea libera la baba ori la o stopa

Brâu *de acostare* = grinda sau țeava fixata de bordaj în exterior, mai jos de nivelul punții, având rol sa protejeze corpul navei împotriva loviturilor și a frecarilor pe timpul acostării sau plecării de la locul de acostare

C

Cambuză Cămară pentru alimente la bord, ferita de umezeala și cu temperatura constanta, amenajata astfel încât sa asigure condiții pentru a se depozita și a se conserva alimente pe o anumita durata.

Cange Prăjină de lemn care are la un capăt armătură metalică terminată cu vârful și două cârlige, de obicei manevrată de unul sau mai mulți marinari, pentru a îndepărta sau a apropia nava proprie de altă navă sau de mal, și pentru a pescui un obiect căzut în apă.

Catarg Element de arboradă sub formă de stâlp sau de tub, montat în punte și consolidat cu parâme, destinat să susțină vergile pentru vele, greementul, antenele.

Chilă Șirul central al tablelor din învelișul fundului care se întinde pe toată lungimea navei, în care se prind tablele bordajului și carlinga centrală.

Coțadă 1 *de marfă* – ansamblu sapan-marfă. 2 cantitate de marfă ridicată într-un sapan

D

Debarca 1. A coborâ de la bord pe uscat (pe mal, pe dană) 2. A descărca mărfurile de la bord. 3. A scoate pe cineva din echipaj , radiindu-l din evidență.

Dezeșua A desprinde nava din locul unde a eșuat și a o aduce în stare de plutire, manevrând sau aruncând greutatea sau tractând nava cu remorhere, cu ancore.

Drifter Navă de pescuit la larg, cu plase și setci derivante.

E

Eche Piesă orizontală prinsă de axul sau de pana cârmei unor ambarcațiuni sau nave mici pentru a permite buna lor guvernare

Echipaj Totalitatea persoanelor care deservește un mijloc de navigație: marinarii, ofițerii, comandantul

Elice Cel mai răspândit tip de propulsor, ce se compune din 2-5 pale, de secțiune hidrodinamică, dispuse pe o bușă comună, numită butuc

Prin rotirea elicei, palele se înșurubează în apă și realizează forța de propulsie, care împinge nava înainte

Eșua A ajunge pe uscat, a se împotmoli în nisip sau într-un loc unde apa este mai mică decât pescajul navei

F

Fila A slăbi sau a derula lent, o parâmbă sau un lanț, cu ajutorul mâinii, vinciului sau cabestanului; un capăt al parâmbii rămâne la bord pentru a reduce efortul la care este supusă sau pentru a regulariza mișcarea ei.

Filă Fâsie de tablă sau lemn aplicată pe osatura navei pentru a forma bordajul, fundul sau punțile

Flotă Totalitatea navelor pe care le are un stat (armator)

Fundarisi A lăsa ancora să cadă în afara bordului, pentru a ajunge la scoarța subacvatică, immobilizând nava.

G

Gașă Ochi (buclă) care se face la capătul unei parâme, pentru a o agăța, la baba, la tachet, la cârlig.

Ghiordel Găleată marinărească din pânză impermeabilă, din lemn, din tablă sau din material plastic, destinată transportului de apă, de nisip.

Granic Bigă specială folosită pe șlep,

Guvernare Acțiunea de a governa, de a cârmui, a conduce o navă

I

Iernatic Golf sau bazin al unei ape curgătoare, sau canal bun pentru a adăposti nave pe timpul iernii, când se formează sloiuri

Ispol Fărăș, căuș din lemn sau din tablă, pentru scos de la bord apa, care nu a putut fi golită cu ghiordelul

L

Lega A prinde parâmele navei la babale, la binte sau la inele de acostare

Lusin Lanțană din 2-3 sfilețe de culoare albă subțire, de bună calitate, folosită la înfășurări și matiseli de ornamentație

M

Magazie Încăpere la bord unde se încarcă și se depozitează materiale și mărfuri

Mal Zonă a uscatului, în imediata apropiere a apei.

Marș Deplasare a unui mijloc de navigație cu ajutorul aparatului propulsor și al instalației de guvernare

Matisi A împreuna două capete de parâmă, împletind șuvițele uneia cu ale celeilalte.

Mola A da drumul unei parâme.

N

Navă Mijloc de navigație utilizat pentru transport sau pentru alte servicii pe apă.

Naviga A pluti pe apă, urmând un drum determinat

O

Ochet Inel fixat pe marginea velei, tendei, capotului, pentru a garnisi și a întări orificiile practicate, precum și pentru a se prinde la el saule, parâme de legare sau manevrare.

Osatură Parte de rezistență a corpului navei alcătuită din elemente longitudinale și transversale.

P

Palanc Dispozitiv destinat să ajute echipajul la manevrarea greutăților sau la schimbarea direcției pe care o are forța de acționare.

Pescaj Distanță verticală între linia de plutire și chilă; adâncimea cu care se afundă nava în apă.

Pitură Vopsea sau lac folosit pentru a proteja suprafețe sau obiecte de la bord fie împotriva oxidării sau putrezirii, fie împotriva depunerii florei acvatice.

R

Recupera A trage lanțul sau parâma atât cât să rămână întins.

Rondou Întoarcere cu 180° a navei.

S

Santină Spațiul cuprins între fundul navei și panourile metalice, puntea dublului fund sau prima punte de deasupra chilei, în care se adună lichide infiltrate sau scurse de la tubulaturi.

Saulă Parâmă subțire, metalică, vegetală, sintetică, răsucită sau împletită, folosită pentru a manevra velele, pavilioanele și derivorul, pentru a lega bandula sau diferite obiecte la bordul unei nave

Siaj Urmă lăsată pe apă de navă în timpul deplasării

T

Tendă Prelată de protecție confecționată din pânză de vele, întinsă deasupra punții sau a suprastructurilor.

V

Velă Pânză croită special pentru a expune vântului o suprafață optimă, astfel încât să se asigure deplasarea velierului

Vinci Mașină de forță cu ajutorul căreia se virează și se filează parâme și lanțuri pe tambure cu axe orizontale, acționate manual, electric, mecanic sau hidraulic.

Z

Za Inel din compunerea lanțului de ancoră.